

sz. 6.

38

Gróf Pálffy Pálné élete

Írta

Gróf Zichy Sarolta

A szerző kiadása. — Kapható a Szent-Isztván-Társulat könyvkiadóhivatalában. — A tiizta jövedelmet a hadi árvák javára szánja a szerző.

BRV
1898

1004125

Act. Nr. 4838.

Gróf Pálffy Pálné

élete

Irta és felolvasta

1915 április 15-én a kath. egyetemi hallgatónők Szent Margit Körének tagjai és a Collegium Marianum főiskolai leányinternátus lakói előtt

Gróf ZICHY SAROLTA

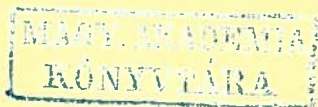
BUDAPEST

STEPHANEUM NYOMDA R. T.

1915.

MTA
KIK

*A katolikus egyetemi hallgatóknak,
a jövő nemzedék kultúrája letéteménye-
seinek*

ajánlja

a szerző.

Vágyott arra, hogy a Máriák kezét nyujtsanak a Mártáknak : «Segítségedre leszünk, Márta, hogy részed lehessen neked is a jobbik részben, leülhess az Úr lábaihoz és hallgathasd az Ő szavát».

MIKOR a múlt évben Amerika egy nagy-asszonya, Jane Adams járt nálunk s látogatott meg engem otthonomban, Ciferen, egy csoport munkásleány — földmivesek viruló gyermekei — szép fehér selyem Szüz-Máriás zászlójukat hajtották meg előtte és megköszönték, hogy a távol Amerikában a nők érdekét felkarolja s kivándorlott nővéreinket gondjaiba veszi.

Holnapután mindnyájan, nőegyletek, katólikus intézmények, itt Budapesten, nyilvánosan meghajtjuk zászlóinkat egy magyar nagy-asszony emléke előtt s Székesfehérvár lánglelkű és szentéletű püspöke emlékbeszédet tart felette, özvegy gróf Pálffy Pálné felett, kit mult hó 15-én hívott magához az Isten.

Már évtizedekkel ezelőtt, mielőtt még a feminizmusról szó lett volna hazánkban, nagy és nemes anyai szive felkarolta a nővédelmi kérdést és tiszta keresztény katólikus szellemben dolgozott annak megvalósításán Prohászka püspökkel karöltve, kinek szava, kinek tanítása nálunk ugyanakkor a hitbuzgalom nagy ébresztője lett.

Engem a tapasztalat tanított meg arra, hogy a hála és szeretet elmulást nem ismer és a kegyelet örök jelent teremt. Szeretném, hogy Önöknek is egy ily örök jelenné váljék a nemes, szép élet, Pálffy grófné élete, melyhez hogy közel állhattam, örök kincse életemnek. Azért elmondom Önöknek, mit tudok az ő életéről.

*

1836-ban született. Gróf Károlyi István (1797—1881) és neje Eszterházy Franciska grófné (1810—1844) voltak szülei. Anyját már 1844-ben elvesztette s az 1848-iki események anyátlan kis leányt találtak Főthön, mely — midőn Pestet bombázták — gyülekezőhelye, menedéke lett a rokonság gyermekeinek. Kivitték oda a kis Károlyiakat, Batthyányakat, Győrieket stb. Gróf Károlyi István huszár-ezredet szervezett, a Károlyi-huszárokat; két fia, a 27 éves Ede és a 17 éves Sándor részt vettek az akkori magyar szabadságharcban. Károlyi István Ausztria foglyául esett, kis leánya még elbucsuzhatott tőle s gróf Batthyány Lajosné saját gyermekeivel magával vitte Ikervárra. Onnan nagyapja — a csákvári gróf Eszterházy Miklós — házához került, kinek egyik fia, Pál, Klapka mellett harcolt s Károlyi Sándorral emigrált. Anyjának nővére, — Eszterházy Marianne grófnő — vette gondozásába ekkor és anyát pótolni törekvő meleg szívvvel nevelte fel a gyermeket. Magas színvonalu, európai műveltségű volt környezete, de a telet Bécsben töltötte a család s apját rebellisnek tekintette a bécsi osztrák társadalom.

A kis leány szenvedett. Idegen maradt ott és vágyott haza — magyar hazájába. — A magyar haza lángoló szeretete már ekkor gyulladt ki lelkében.

1855 május 5-én — 18 éves korában — neje lett gróf Pálffy Pálnak, az akkori herceg öcsésének és örökösének. A fiatal pár is a malackai kastélyba vonult be. A házaseset zavartalan boldogságának 11 éve következett. A nagy boldogsághoz kis ház kellett. A közeli Kis-Kárpátokban felépült a vivráti vadászlak.

1866-ban április 4-ikén már özvegyesgre ju-

tott s augusztus 24-én a háboru izgalmai közepette született meg hetedik gyermeke.

Gyermekeié volt ezután egész élete, minden törekvése. Ezek nevelése foglalta le minden gondolatát, minden idejét. Évente meglátogatta apját és pár hónapot gyermekeivel Főthon töltött.

Gróf Károlyi István mélyen vallásos s nagytudományu ember volt. Környezetétől, leányától, később unokáitól is megkövetelte, hogy a társalgás tartalmas legyen s a gazdag könyvtár komoly olvasmányaiiban mindegyiknek megadta az erre szükséges eszközt. Épp oly mély meggyőződésű katolikus volt, mint amilyen lelkes magyar.

Ő építtette a főthi bazilikát. Érezte a magyar katolikus irodalom hiányát s ő lett a Szent-István-Társulat első elnöke, miután annak létrejöttét Fogarassy kanonok — későbbi erdélyi püspök — 1842 óta már előkészítette. 1847-ben megalakították a «Jó és Olcsó Könyvkiadó Társulat»-ot, mely 1848 junius 5-én tartotta meg az első közgyűlését gróf Károlyi István elnöklete alatt. Midőn fogságából nagy váltságdíj fejében kiszabadult, később ennek hovafofordítását a király engedelmé folytán valamely jótékony célra jelölhette ki; a Jézus-Társaság letelepítésére szánta.

Évek multán, midőn a saját leánya Győry Teréz grófnővel karöltve fáradozott azon, hogy az épülő templom mellett a Jézus-társasági atyák megélhetéséről is gondoskodva legyen, került napvilágra Károlyi István ezen intézkedése, leánya nagy öröme.

Apa és leány egyaránt tisztelték a Jézus-Társaságot és tudták, mily erőt képvisel az szeretett Egyházunk hitéletében.

A gyermekek nevelése, a fiuk iskoláztatása szükségessé tette a városi tartózkodást. Akkor még nem volt Budapest a mai nagyváros. Gróf Pálffy Pálné Budapesten telket vett és házat építtetett. Férjerokonsága az akkori felfogás szerint Bécsbe akarta vonzani, hisz ott állott a nagy Pálffy-palota, de ő érezte, hogy a magyar haza az ő talaja, gyermekeinek is itt kell gyökeret verniök. Behatóan foglalkozott mindenkor gyermekei szellemi fejlődésével, még rövid idővel halála előtt is szeretett lelki életükbe betekinteni. Nem akart elmaradni maga sem, de haladt az ifjúsággal s nemcsak gyermekeitől, de unokáitól is könyveket kért, átfutotta gyorsan felfogó szellemével. S midőn utóbbi időben már oly kifáradtan, egyenkint fogadta övéit, még gyakran megbeszélte velük az olvasottakat. Utolsó napjaiban is könyvekkel vette körül magát. Ott volt «Inisiation» Bensontól, «The Town Child», «Zeitfragen». Faulhaber ez új könyve, azután Oroszország története és «Das Land ohne Musik» (Anglia), fel sem említve a magyar könyveket, a napilapokat, Alkotmányt, folyóiratokat, u. m. a Katholikus Szemlét, Magyar Kulturát, Életet stb.

1870-ben beköltözött a Budapesten épített házba, 1871—72—73 telét déli égalj alatt töltötte családjával, de már 1874-től fogva állandó lakása lett Budapest. Élénk volt akkor itt a társadalmi élet s gróf Pálffy Pálné abban résztvett. Leányait társaságba vitte. Nyílt házat tartott s a politikai, művészi, társadalmi előkelőségek megfordultak nála. Liszt több ízben zongorázott szalonjában. Végtelenül szerette a zenét, a festészetet, minden szépet és jót.

1879-ben még kiskorú fia örökölte a hercegi címet és a hitbizományt s az anya volt a gyám.

Kezében az anyagiak is mindenkor felvirágoztak, míg a lelkiek kivirágoztak — mert kezei áldottak voltak.

*

1881 karácsony táján súlyos beteg lett. Élete forgott kockán s azóta egészségét egészen soha többé vissza nem nyerte. Kénytelen volt elzárkózni minden zajtól, minden nagy társaságtól. Megtörve testileg, Istenéhez fohász-kodott. Keserű volt a tétlenség. Fohász-kodott munkáért; munkáért, melyet Isten dicsőségére, embertársai javára végezessen. Isten meghallgatta imádságát s megtört egészséggel 34 évig művelhette Isten szőlejét. Végtelen nagy lelki erő fejlődött ki ekkor benne, az igaz keresztény magyar nagyasszony lelkiereje, melyet a megpróbáltatások nem törnek meg.

Talán sok százados kulturális multjának sajátos társadalmi és politikai állásában rejlik a magyar nő mai ereje is, mely fennáll, ha igazán hű marad történelmi fejlődéséhez, ha nem külföldieskedik el, ha nem kap fel zengzetes, divatos jellegéket! Akkor merithet az óserőből, a hit forrásából s gyökerei nem szakadnak ki a haza éltető földjéből.

Valódi kis kulturközpont volt régen egy-egy szerény otthon is hazánkban s az asszony volt gondozója, fejlesztője annak. Szőtt és varrt, különbet, mint amit a mai fércipar teremt. Ott csengett fel a dal. A stilizált szöveg, himzés és festett faldisz, fafaragvány a népművészetre vall. A kis otthonok egy éltető kultúra elemeit rejtegették magukban. Nem voltak a megöelő kultúra lebuja. A régi magyarok, a várurak nejei pedig nemcsak a háztűz őrzői voltak, nemcsak az anyagiakról való gondoskodás

nehezedett rájuk — igenis, gondjuk volt a kenyérre, a nép jólétére, a templomra — de férjük hadbanállta alatt kormányoztak, katonailag védték a várat, sőt a lőszer előállításáról is ők voltak kénytelenek gondoskodni. Özvegyiségükben nemcsak adminisztráltak, de politikai jogok és kötelezettségek gyakorlása is nehezedett rájuk, tehát nem az «előkelőnek» csufolt elzárt önző élet, hanem a sokakért való gondoskodás és munkálkodás volt mindig a magyar előkelő nőnek is a feladata — vérében van az, amit régen nem neveztek szociális munkának, pedig már akkor is az volt. Azért csak akkor hű multjához, ha kilép önző kis szférájából és a sokakért fárad.

Gróf Pálffy Pálné egyéniségében láthatjuk ennek eszményi példáját. Szellemileg fáradhatatlan mindhalálig, bármily fáradt volt is teste, újabb és újabb terveket karolt fel mindig.

Apjáról irt essayt. Kiadta a *Patrona Hungariae* lapokat. Isten anyja, a Szűz Mária iránti tisztelet nála különösen mint Magyarország Védőasszonya iránt fejlődik ki. Művét is a *Patrona Hungariae*-nak ajánlja. Férjének, gróf Pálffynak kardján is ez a jelige állott: «*Patrona Hungariae, ora pro nobis*». A megörzött emléktárgyai közt talált fakeszeszten pedig e szavak: «*In hoc signo vinces*».

Gróf Pálffy Pálné első munkaköre volt Budapesten az Erzsébet Hasonszenvi Kórház. Az első kórház, melynek vezetését a Szent Vincéről nevezett irgalmas nővérek vették át. Gróf Apponyi Albert anyja, Apponyi Györgyné serkentésére a 60-as években gróf Zichy Józsefné Metternich Melanie hercegnő alapította 6 ágyra. Az első nagyobb adományt Stofferné tette. Zichy grófnő elköltözvén Budapestről,

a kórházi ügyeket Pálffy grófné vette át. Néhány főuri család tagja már a megalakulás óta a fenntartáshoz évdíjakkal hozzájárult. Hála Pálffy grófné bölcs igazgatásának és az apácák jó gazdálkodásának, ma a kórház 200 beteget fogadhat be és vezetése mintaszerű.

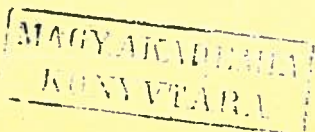
Még a 80-as években a Szent Ferenc-rendi atyák között az a mozgalom indult meg, hogy assisi Szent Ferenc alapítójuk szabályaihoz térjenek vissza, melyet József császár beavatkozó intézkedésének hatása annyira meglazított, hogy a lelkes, hazafias, hitbuzgó szerzetesrend munkája megbénult; gróf Pálffy Pálné nekik is segítő kezet nyújtott.

Mindenütt az apostolkodó munkának szeretett tért nyitni. A népnek meglanyhult hitélete fájt neki és a vele együtt érző főuri nők lelkének, akikkel egyetemben elősegítette Budapesten a népmissziók létrejöttét. Így kerültek a dominikánusok, karmeliták, lazaristák a fővárosba, kiknek apostolkodó működését a hivek a missziók alkalmával ösmerték meg és tanulták megbecsülni. A világi papság által a vidéken megtartott népmissziók is nagy lelki örömmel töltötték el őt. S itt Budapesten a Philippinum-ban óhajtott volna a világi papság részére a régi keresztény Róma oratóriumait megvalósítva látni.

Mindenkor lelkesült az apostolkodásért, maga is apostol volt, de hallgatagon hirdette az Isten igéjét.

Kedvenc műve azonban gróf Pálffy Pálné-nak a nővédelem lett s az is maradt élete utolsó leheletéig.

Nem mecenásként tette a jót, ámbár ez is volt igen nagy mérvben, főleg saját egyéniségét, saját erejét feszítette meg a munkában. Nem

csinált hangzatos programmot, midőn a dologhoz látott, mindenkor az aktuális közérdeket karolta fel. Ameddig birt, egyedül munkálkodott, azután segítőköt keresett és talált! Nagy mozgató erővé vált csendes magányában.

A nővédelmi munkának, mely ma már az egész országot behálózza, kezdete a következő volt:

Egy csapat dohánygyáros leány 1893-ban kimaradt a májusi ájtatosságból, mert a templomban nem kapott helyet. Pálffy Pálné a közeli kórház kápolnájába hívta meg őket, midőn értesült arról, hogy a ferenc- és erzsébetvárosi gyárileányok azon kéréssel fordultak a Knézits-utcai kórház főnöknőjéhez, Matausch nővérhez, engedné meg, hogy a májusi ájtatosságot a kórház kápolnájában tarthassák. A csoport nagyra nőtt és ez lett a patronageok kezdete (melyeket most vasárnapi leányköröknek neveznek). Az érdekeltek maguk kezdeményezése képezte az egészséges alapot. Már 1896-ban Matausch nővér utján Pálffy grófné megbeszélésre hívta össze a kórház társalkodójába első munkatársait, a gyárileányok iránt érdeklődő urinőket, kik az első patronesszek is voltak. És megalakult a Katholikus Munkásnők Védőegyesülete.

A budapesti papnevelő-intézet akkori spirituális, Bundala Mihály tanácsára és kezdeményezésére alapította a grófné 1897-ben az első katolikus munkásnő-otthont.

Gyorsan követik egymást a nővédelmi intézmények.

Egyik vasárnapi patronage a másik után nyílt meg, úgy hogy ma a főváros tizennégy ilyen számlál.

Gyültek és csoportosultak a patronesszek is,

nagyrészt a fővárosi tanítónők soraiból. A lelkes tanítónők közül, kik ma is — midőn a háboru alatt a nemzetnek mint ápolónőkre vagy más munkakörben van rájuk szükség — ismét e téren is a legkiválóbbak, a legfáradhatatlannabbak közé tartoznak.

Prohászka püspök 1898-ban Pálffy grófné palotája termében tartotta meg első konferenciáját.

A munkásnővédő egyesületnek már 1898-ban volt az első új hajtása: a Vasuti Misszió és Cselédvédő egyesület címén új szakosztály létesült. Az egyesület 1906-ban Ujpestre költözött saját otthonába, 1908-ban, midőn a Katholikus Háziasszonyok Országos Szövetsége teljesen önálló szervezet lett, magába olvasztotta a cselédvédő egyesületet és vasuti missziót.

Az 1909-ben különvált Katholikus Tisztviselőnők és Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Szövetsége pedig az 1908-ban alapított Üzleti Alkalmazottak és Elárusítónők szakosztályából fejlődött ki.

Az ujbpesti Szent Erzsébet Közjótékonyági Egyesületet teljesen önálló vezetéssel létesítette 1898-ban.

A vasárnapi patronageok révén 1908-ban az Anyák Körét is megalakította a grófné.

Az erkölcsi fogyatékosokban szenvedők részére 1907-ben Szeretetházat alapított, ugyanakkor a rabnők lelki, erkölcsi megújulására a fogházmisszió munkáját segítette elő. E két intézmény is már 1908-ban az Országos Katholikus Női Patronage-Egyesületbe olvadt bele.

Az otthonoknak, üdülő nyaralóknak nagy szociális jelentőséget tulajdonított Pálffy grófné, bár nem mindig sikerült neki ezek állandó fennmaradását biztosítani. Megalakította a

Bokréta-utcai Munkásotthonot kézimunka-műhellyel és a Cselédotthonon kívül egy fiókot Budán, azután a Hermina-otthonot kézimunka-műhellyel, étkezővel, s a Rákosszentmihályi Üdülőtelepet.

Az egyetemi hallgatónők iránt régen érdeklődött már Pálffy grófnő s csaknem husz éve annak, hogy az angolkisasszonyokkal főiskolai hallgatónők otthona miatt tárgyalt, de ez akkor megvalósítható nem volt. Utóbb egy másik kísérlete is meggyúsult.

Az oly szép virágzásnak indult Szent Margit Körünk nyomban létesítésekor megnyerte rokonszenvét, pártolta, támogatta a nehéz megalkulás éveiben.

A Szent Margit Kör szellemi kezdeményezője 1906-ban Hantos Ferenc, akkori leánygimnáziumi hittanár volt, aki tanítványainak azt tanácsolta, hogy midőn az egyetemre kerülnek, tömörüljenek, hogy keresztény katolikus szellemenben, keresztény katolikus érzületükben továbbra is megerősödve haladjanak tudományos pályájukon.

Két egyetemi hallgatónő az egyetemen gyűjtötte össze a tagokat, a harmadik kezdeményező pedig, ki még gimnazista volt, felkereste Farkas Edithet s az ő elnöksége alatt 1907 január 31-ikén már husz tag tarthatta meg az alakuló ülést s ugyanakkor megválasztották védnökökké gr. Pálffy Pálnét és Prohászka püspököt. A növédőegyesületi szoros kapcsolatot csak 1913-ban lazította meg egy közgyűlési határozat.

Ugy érzem, hogy bár más kezek alkották meg a Collegium Marianumot, az mégis gróf Pálffy Pálné szellemének köréhez tartozik s áldás lesz rajta.

Gróf Pálffy Pálné érdeklődését nagy mérvben lekötötte körülbelül 1900—1902-ben egy győri karmelita páter eszméje, melyet a grófnő szintén felkarolt és megvalósítani kívánt. A páter egy női vallásos társulatot akart alapítani, melynek tagjai belsőleg szerzeteséletet éljenek, külsőleg világi ruhában járjanak. Fogadalmak nem voltak eredetileg tervbe véve.

Egy bizonyos számú év múlva, mely a ki-képzés ideje, mindegyik tag képessége szerint világi állásba segítessék s szakértelemmel, lelkiismeretesen, önállóan működjék, évente egyszer az anyaházba való visszatérés kötelezettsége mellett.

A Vöröskereszt győri-uti kórházának egyik vezető ápolónője, ki előadásokat is tartott a Vöröskeresztben, a páter eszméjét magáévá tette.

Mintegy 16—20 fiatal nőt gyűjtött maga köré Budán, az Uri-utcában, a grófné által arra szánt lakásban. Lelki életet éltek. Innen a Tisztviselőtelepre költöztek át s a grófné bérbevette számukra a később Bethániának elnevezett házat. Egy része a társulat tagjainak a Knézics-utcai kórházban is ápolt. Az új intézmény támogatására és irányítására Pálffy grófné karmelita szerzetesnőket hívott meg a Bethániába (kiket Berlinben egy protestáns lelkész leánya alapított volt s kiknek jelenleg anyaháza Róma közelében, Papa di Rocca-ban van); de ezek rövid idő múlva elhagyták a házat s magukkal vitték a társulati tagok nagyobb részét, kik beléptek a karmelita rendbe. A visszamaradt csoport vezetőnőjének betegsége folytán elszéledt, azok kivételével, kik később a Missziótársulat tagjai lettek. Pálffy grófné t. i. a Bethániát az utóbbiknak adta át és a Missziótársulat a páter hasonló esz-

méit új alakban valósította meg. A Missziótársulat megalakulása és fejlődésében ismét Pálffy grófné hathatós segédkezését és támogatását látjuk. A Szociális Missziótársulat utóbb egészen önálló külön működési kört talált.

Pálffy grófné utolsó hónapjai a gyötrött hazaszeretetet ideje. De midőn siratván a sok elhullt hős harcost, befogadta a kórházába a sebesülteket — két kezét már a hadiárvak fölé nyújtotta. «Hagyjátok hozzám jönni a kisdedeket is!» Ez a nővédelmi mozgalom legközelebbi jövője. Felkarolni a hadi árva leánykák sorsát!

Ime azon terebélyes fa gyökerei, melyeknek zöldelő ágai a vidékre is kiterjedtek, mindig újabb és újabb virágzó hajtásokat mutattak s amelynek árnyékában — úgy érzem — mi ma mindnyájan állunk, ha nem is hivatalosan, de lényegileg igen, a katolikus nővédelmi mozgalomban — akár munkásnők, akár egyetemi hallgatónők, akár a szociális karitativ hazafias téren dolgozó nők vagyunk — mindnyájan összetartozunk Krisztusban! E nagy összetartozás érzését — megvallom — Pálffy grófné nevelte nagyra bennem. Vágyott arra, hogy a Máriák kezet nyujtsanak a Mártáknak: «Segítségére jövünk, Márta» — mondják a Máriák — «hogy részed lehessen neked is a jobbik részben, leülhess az Ur lábaihoz és hallgathasd az Ő szavát».

Ő anyailag érzett mindnyájunkért, serkentett nagy példájával, hogy tartsunk mindnyájan össze, senki ellen, de a jóban és jóért. Tele volt hittel és bizalommal, hogy a jó győzedelmeskedhetik minden egyes lélekben. Ő tudott igazán krisztusilag szeretni, de tudott szenvedni is s töviskoszoru szorult fehér homlokára, midőn

a világ bűneit siratta s imáit és könnyeit a Megváltóéval egyesítette a tévelygőkért. Tudott megbocsájtani és krisztusi megbocsátással volt azok iránt is, akikben csalódást szenvedett.

Adja az Isten, hogy a nővédelmi mozgalom Pálffy grófné szellemében, mely a csendes, önzetlen munkásság és amellet a kristálytisza igazmondás és nyíltság szelleme — az alázatos-ságé és mert erős, türelmes keresztény katholicus szellemé — mindinkább terjedjen.

Ő aggódva féltette művét.

Nagy segítője volt élete munkájában testvére, gróf Károlyi Sándor. Mindketten műveikben modernnek, mindenben egyetértettek és kölcsönösen megértették, buzdították egymást. Mindketten a sokakért dolgoztak. A sokak az egyesekből állanak, az egyeseket értékké tenni, felemelni, jellemképzőleg hatni: ez volt a testvérpár szociális munkájának ideálja. Csak az értékes egyesekből lett nagy tömeg lehet nagy értéke nemzetünknek.

«Segits!» — mondotta halkán Károlyi Sándor 1906-ban röviddel halála előtt s midőn nővére fölé hajlott — «ne testemnek, az már nem létezik, segits a lelkemnek».

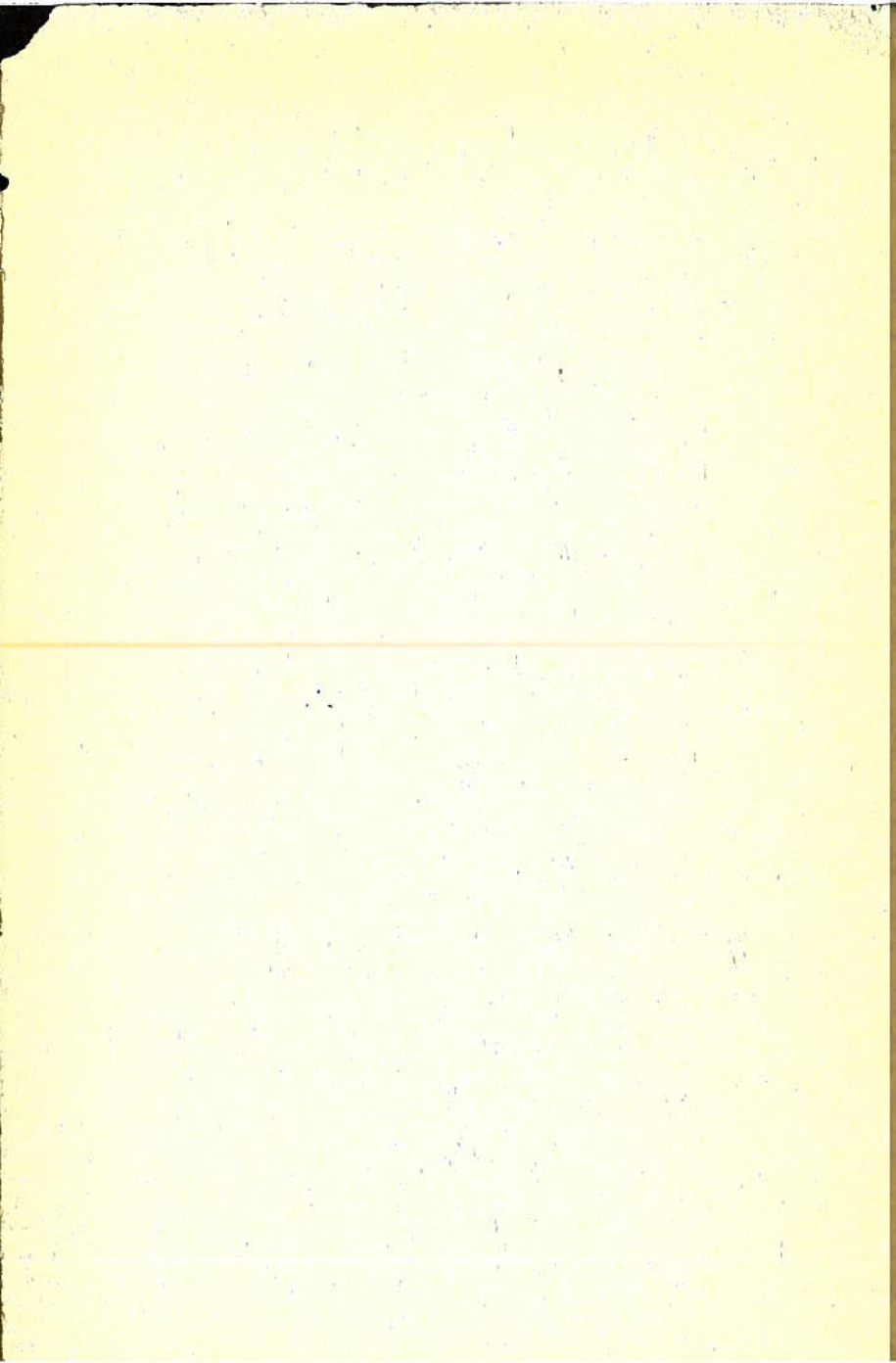
És ez volt Pálffy Pálné legnagyobb erőssége — tudott segíteni a lelkeknek.

Ha néha nehéz szívvvel, gondterhesen mentünk el hozzá s vártuk szalonjában, dolgozóasztala előtt, hol a könyvek mellett a kézimunka, szegényeknek készült ruhadarabok sohasem hiányzottak s ő halk léptekkel jött be nagy, fekete, puha, prémes köpenyébe burkolva, egyenesen a kápolnából, kicsi vézna alak s mégis oly méltóságteljes, a természet által finoman rajzolt arcvonásokkal s szemében az Eucharisztia fehér fényével, melynek imádságában volt imént el-

merülve, sugárzó mosollyal, kedves, szelid szóval beszélve, addig, míg ki nem merült, akkor távoztunk, de emelt szívvvel, új bátorsággal.

Azt hittük, egy napon csendesen ki fog aludni az ezüst fény, de csak huszonnégy órai vergődés után birt szép lelke — mint egy fehér galamb — kiszabadulni földi kötelékeiből, felszállni Isteréhez, mert a kalitka acélszálakból volt !

MAGYAR AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

Ára 50 fillér.
